

Новітні фактори економічного зростання

Р.Г. Щербина, ст. .гр. ФК 09-1,

Р.В. Яковенко, викл.

*Кіровоградський національний технічний
університет*

Економічне зростання – це збільшення обсягів реального ВВП в одному періоді порівняно з іншим. Економічне зростання являє собою зростаючу здатність економіки до реалізації своїх виробничих можливостей. Сутність економічного зростання полягає у розширеному відтворенні тих самих товарів і послуг з використанням незмінної технології.

На відміну від економічного зростання, економічний розвиток можна визначити як перехід від одного стану економіки до іншого, коли в новому періоді не тільки збільшується виробництво тих самих товарів, а має місце й виробництво нових товарів і послуг з використанням нових технологій порівняно з минулим періодом.

Економічне зростання і економічний розвиток тісно взаємопов'язані. Але зауважимо, що економічне зростання може відбутися і за умов відсутності економічного розвитку, в той час як економічний розвиток без економічного зростання неможливий.

Отже, економічне зростання є більш вузьким за змістом порівняно з економічним розвитком, адже розвиток економіки створює передумови для збільшення обсягів виробництва на якісно новій основі. Можна сказати, що економічне зростання становить зміст розвитку, є його складовою частиною. Якщо економічне зростання відбиває суто кількісні зміни в економіці, то економічний розвиток – це якісне економічне зростання.

Основним показником, що вимірює і економічне зростання, і економічний розвиток, є реальний ВВП. Однак, тільки кількісний вимір цього показника не дає можливості з'ясувати, чи відбувається економічне зростання, чи – економічний розвиток.

Крім реального ВВП для вимірювання економічного зростання і економічного розвитку прийнятним є і показник реального ВВП на душу населення.

Переважно економічне зростання розглядають та користуються як суттєвою складовою економічного розвитку. Кінцева мета економічного зростання – збільшення споживання.

Економічне зростання класифікують за темпами і за типами. За темпами розрізняють високі і низькі. Світовий досвід свідчить, що нормальними темпами економічного зростання є річні темпи на рівні 3-5%. Класифікація за типами розрізняє екстенсивне (збільшення обсягів виробництва досягається за рахунок використання більшої кількості

виробничих ресурсів, тобто середня продуктивність праці в суспільстві не змінюється) та інтенсивне (приріст виробництва забезпечується за рахунок застосування більш досконалих факторів виробництва, тобто за рахунок підвищення їхньої продуктивності) економічне зростання.

У дійсності важко розмежувати один тип економічного зростання від іншого. В реальному процесі розширеного відтворення вони співіснують, поєднуються. Тому можна говорити про переважно інтенсивний або екстенсивний тип.

До основних чинників, що зумовлюють фізичну здатність економіки до зростання, належать: кількість і якість природних ресурсів; кількість і якість людських ресурсів; обсяг капіталу країни і технологія. Ці чинники економічного зростання можна об'єднати під назвою чинників пропозиції. Саме вони роблять можливим зростання виробництва. Тільки наявність великої кількості та кращих за якістю ресурсів, включаючи передовий технологічний потенціал, дозволяє країні збільшувати виробництво реального продукту.

Важливо розрізняти здатність до зростання і саме реальне зростання. Зростання залежить від чинників попиту. Для реалізації зростаючого виробничого потенціалу економіка країни повинна забезпечити повне використання ресурсів. Для цього в економіці необхідно забезпечити такий рівень сукупних видатків, за якого повністю використовуються наявні ресурси.

Важливо відзначити, що чинники пропозиції і попиту, які впливають на економічне зростання, взаємопов'язані. Так, низькі темпи впровадження нововведень і капіталовкладень можуть стати головною причиною безробіття. І навпаки, безробіття уповільнює темпи нагромадження капіталу, а також зростання видатків на дослідження.

На економічне зростання також впливає фактор економічної ефективності. Іншими словами, для збільшення обсягу виробництва недостатньо забезпечити лише повну зайнятість ресурсів, але й отримати з них повний обсяг виробництва, який досягається при наявності двох видів ефективності – розподільної та виробничої. Розподільна ефективність означає, що ресурси скеровуються на виробництво тих товарів і послуг, які є найбажаніші для суспільства. А виробнича ефективність означає, що ці товари виробляються з найнижчими можливими витратами на одиницю, тобто застосовуються найкращі з наявних технологій.

Здатність економіки повністю реалізувати свій виробничий потенціал залежить від чинників попиту та економічної ефективності. Це означає, що приріст виробничого потенціалу реалізується тоді, коли сукупні видатки збільшуються темпами, достатніми для підтримання повної зайнятості, і коли додаткові ресурси ефективно використовуються для того, щоб забезпечити максимально можливе збільшення випуску продукції. Однак основою для розвитку економіки є фактор пропозиції.

Найбільш потужним фактором економічного зростання є технічний прогрес. Він тісно пов'язаний з інвестиційною політикою. Інвестиції по-

різному можуть впливати на економіку – одні інвестиції призводять переважно до економії витрат праці та збільшення витрат в основні фонди. Їх називають трудозберігаючими. Інші інвестиції, навпаки, є фондозберігаючими. Якщо перші призводять до збільшення прибутку стосовно заробітної плати, то другі – до збільшення зарплати стосовно прибутку. В дійсності економічному зростанню сприяють інвестиції в основні фонди.

Поряд з факторами, що зумовлюють економічне зростання, існують і такі, які стримують його. До них належать: законодавча діяльність держави в галузі охорони праці, навколишнього середовища та інші.

Існує також ряд факторів, які мають значний вплив на темпи економічного зростання, але вони з великими труднощами піддаються кількісній оцінці. До них можна віднести забезпеченість країни різноманітними природними ресурсами, кількість та якість земельних угідь, кліматичні умови, соціальну, культурну, політичну атмосферу і навіть національні традиції. Сприяє економічному зростанню і міжнародна спеціалізація, зовнішня торгівля: країна може створювати комбінації товарів і послуг за межами своїх виробничих можливостей, але слід пам'ятати, що це призведе до нарощування торговельного дефіциту за рахунок перевищення імпорту над експортом.

Список літератури

1. Будаговська С., Кілієвич О. та ін. Мікроекономіка і макроекономіка. - К.: "Основи". 1998 .- с. 470-487.
2. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика: В 2 т.: Пер. с англ. II-го изд. – М.: Республика, 1992, - 400 с.
3. Савченко А. та ін. Макроекономіка. - К.: "Либідь". 1999 с. 265-272.